

САМОРЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИКА

О. П. Квасова, к.е.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

Динамічний розвиток сучасного суспільства та підприємницької діяльності, недобросовісна конкуренція на внутрішньому та зовнішньому ринках, збільшення кількості катаклізмів, потребують забезпечення економічної безпеки діяльності фінансових посередників. В сучасних умовах господарювання зростання національного фінансового ринку повинно базуватись на удосконаленні державного регулювання, необхідною складовою якого є розширення можливостей саморегулювання і повноважень саморегулювних організацій (СРО). Слід зазначити, що Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України, здійснюючи політику щодо встановлення єдиного підходу до створення та функціонування СРО та передачі їм частини регуляторних повноважень на ринку цінних паперів, сприяє виконанню ними низки завдань. Насамперед, це створення уніфікованої правової бази за кожним видом професійної діяльності на ринку цінних паперів. Крім цього здійснюється забезпечення стабільності ринку та економічної безпеки на ньому для професійних учасників та інвесторів; посилюється контроль за дотриманням учасниками ринку цінних паперів регуляторних вимог, уніфікованих правил та стандартів діяльності; підвищується відкритість саморегулювання та покращується взаємодія СРО з державними органами.

Факторами, що гальмують забезпечення економічної безпеки діяльності фінансового посередника в Україні є: недостатність використання фінансовими посередниками цінних паперів як інструменту фондового ринку; невисокі темпи капіталізації фондового ринку; не відпрацьованість певних положень законодавчої бази; брак масштабних маркетингових досліджень в фінансовій сфері та нестача висококваліфікованих фахівців.

При розробленні і запровадженні саморегулювання в діяльність фінансових посередників та на фінансовому ринку необхідно враховувати тенденції розвитку такого ринку, що дозволить посилити економічний потенціал фінансових посередників з незначними ризиками. При цьому необхідно виокремити найбільш важливі тенденції, які мають пріоритетне значення: по-перше, це тенденція посилення державного регулювання та саморегулювання на фінансовому ринку, в т.ч. у напрямку забезпечення економічної безпеки фінансових посередників, по-друге, тенденція впровадження корпоративних засад в практику діяльності фінансових посередників, по-третє, тенденція сприйняття та подальшого розвитку контролінгу, що дасть можливість знижувати ризики, на що наголошують науковці і практики.

Удосконалення саморегулювання як важливого елемента державного регулювання на фінансовому ринку в системі економічної безпеки має базуватися на системному підході. При цьому особлива увага має бути приділена практичній реалізації принципів такого підходу, де важливого значення набуває виявлення всіх найбільш суттєвих зв'язків між елементами інвестиційного ринку з метою протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам, зокрема взаємоузгоджений розвиток фінансового ринку, інституцій фінансового посередництва та різноманітних операцій та послуг, що здійснюється на фінансовому ринку.

З метою забезпечення економічної безпеки фінансових посередників необхідно передбачити комплекс теоретичних підходів і практичних дій, що мають створити умови для повного захисту його економічних інтересів від внутрішніх та зовнішніх загроз. Крім цього, необхідно також враховувати та здійснювати подальший розвиток заходів із забезпечення економічної безпеки, найбільш важливими із яких є наступні: інституціонально-регуляторні – встановлення нормативних вимог до груп суб'єктів господарювання та здійснення контролю за їх виконанням; реєстрація учасників фінансового ринку; забезпечення прозорості діяльності всіх учасників ринку; ліцензування професійної

діяльності фінансових посередників; впровадження принципів корпоративного управління в діяльність учасників ринку; здійснення антикризових регуляторних заходів, а також економічні заходи – гнучке податкове регулювання, удосконалення грошово-кредитної політики; управління державними капіталами; здійснення впливу на капіталізацію суб'єктів господарювання.

Незважаючи на певну регламентацію діяльності СРО, у чинному нормативному полі України не визначено критерії ефективної діяльності СРО та побудови їх відносин з членами організації. Основою для створення ефективної СРО можуть слугувати розроблені Національною комісією з цінних паперів і фондового ринку України основні завдання СРО, а також напрацювання вчених та практиків, де визначено основні риси ефективної СРО. Однак, з метою посилення економічної безпеки суб'єктів господарювання, доцільно СРО здійснювати впровадження корпоративних засад управління та контролінгу в діяльність учасників фінансового ринку, які є членами СРО, на цій основі проводити антикризове регулювання на фінансовому ринку, а також представляти інтереси дрібних інвесторів і врахувати громадський вплив.

З метою удосконалення саморегулювання на фінансовому ринку необхідно встановити законодавчі вимоги щодо діяльності СРО та функціонування органів управління ними. Зокрема, важливо прийняти Закон України «Про саморегулівні організації фінансового ринку», де окремо визначити особливості саморегулювання як елемента забезпечення економічної безпеки фінансового посередника. Новий законопроект має визначати мету діяльності СРО, завдання, принципи, права та зобов'язання, вимоги до СРО, питання формування органів управління, джерела формування майна, вимоги до компанії з управління активами, яка здійснює збереження та збільшення розміру компенсаційного фонду СРО, а також формулювати положення щодо завдань зберігача компенсаційного фонду СРО. Окремо необхідно врахувати питання забезпечення економічної безпеки членів СРО, а також самої СРО.